Rajavartiolaitoksen esikunta
Ylitarkastaja Sami Piispanen

13.2.2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Alla vastataan kirjallisesti hallintovaliokunnan kuulemisessa 9.2.2023 esitettyyn kysymykseen.

Kysymys: Minkälaisia havaintoja Rajavartiolaitoksen yhdysmiehillä on nyt pinnalla olevista tavoista/ilmiöistä, joilla pyritään laittomasti maahan. Minkälaisia havaintoja Rajavartiolaitoksella on sen tekemien käännytyspäätösten toimeenpanosta ja toimeenpanon kehittymisestä?

Vastaus: Vuonna 2022 itärajalla tehtiin 1,9 miljoonaa rajanylitystä. Määrä on 20% vuoden 2019 liikenteestä ja noin kaksinkertainen vuoteen 2021 verrattuna. Liikenteen volyymiin vaikuttivat matkustusrajoituksista luopuminen, Venäjän liikekannallepano sekä Suomen maahantulorajoitukset. Itärajan rajanylitysliikenne pysyy todennäköisesti matalalla tasolla myös vuonna 2023. Ulkorajan lentoliikennemäärät olivat vuonna 2022 vain 43% vuodesta 2019, minkä myötä myös laittomien rajanylitysten määrä oli tavanomaista vähäisempi.

Rajaliikenteen lasku on osaltaan vähentänyt laittomia rajanylityksiä. Toisaalta Euroopan turvallisuustilanne on lisännyt tekijöitä, jotka ovat omiaan lisäämään painetta laittomille rajanylityksille. Turvallisuustilanteesta huolimatta tilanne Suomen rajoilla on säilynyt vakaana. Kokonaan uusia tekotapoja ylittää Suomen raja laittomasti ei olla havaittu. Määrällisesti ja laadullisesti eniten laittomia rajanylityksiä on yritetty tehdä rajanylityspaikkojen kautta väärennetyillä asiakirjoilla tai ulkorajojen maastorajan kautta ilman asiakirjoja. Osassa tapauksia on ollut syytä epäillä laittoman maahantulon järjestämistä. Muina yksittäisinä tekotapoina on havaittu muun muassa liikennevälineisiin kätkeytyneitä henkilöitä (laivat) ja viisumiprosessin väärinkäyttöä. Alueellisesti tapauksia on ollut eniten Kaakkois-Suomessa ja Helsinki-Vantaalla.

Itärajan rajanylityspaikoilla laittoman maahantulon tilanne säilyi vuonna 2022 vakaana. Rajanylityspaikkojen kautta suuntautuva laiton maahantulo oli kohonneella tasolla syys-lokakuussa. Havaittiin ilmiö, jossa noin 100 henkilöä pyrki Suomeen tai muualle Schengen-alueelle väärennetyillä asiakirjoilla. Ilmiö päättyi lokakuussa rikostorjuntatoimenpiteiden ja viranomaisyhteistyön seurauksena.

Itärajan maastorajalla laiton maahantulo oli syyskuusta lähtien ajankohtaan nähden hieman koholla. Koko vuonna havaittiin 14 Venäjältä Suomeen suuntautunutta laittoman rajanylityksen tapausta, joissa oli osallisena 26 henkilöä. Syys-marraskuun tapauksissa Suomeen saapumisen motiivit ovat kerrotun mukaan liittyneet tarpeeseen paeta asepalvelusta tai muita Ukrainan sotaan liittyviä tekijöitä.

Ukrainalaisiin tai kolmannen maan kansalaisiin, jotka ovat hakeneet tilapäistä suojelua ei ole havaittu liittyvän turvallisuusuhkia välittömästi hakemusvaiheessa.

Euroopan laajuisesti taustatietona voidaan todeta, että EU:n ulkorajoilla rajanylityspaikkojen ulkopuolelta suuntautuva laiton maahantulon oli voimakkaassa kasvussa vuonna 2022. Yhteensä rajanylityspaikkojen ulkopuolella havaittiin noin 330 000 laitonta rajanylitystä, mikä on suurin määrä sitten vuoden 2016. Kasvua edellisvuoteen verrattuna oli 64%. Kasvua oli eniten keskisen Välimeren ja Länsi-Balkanin reiteillä. Myös EU-alueen turvapaikkahakemusten määrät ylittivät koronapandemiaa edeltävän tason.

Niin sanottu sekundääriliike Suomeen on ollut maltillista. Rajavartiolaitoksen havaintojen mukaan niiden henkilöiden määrä, jotka ovat tulleet todennäköisesti laittomasti rajan ylittäen Schengen alueella, ja jotka ovat ilman asiakirjoja ylittäneet Suomen sisärajan, on ollut hienokseltaan koholla.

Rajavartiolaitoksen toimeenpanemat maahanpääsyn epäämiset ja käännyttämiset tehdään hallinnollisina jatkotoimenpiteinä välittömästi rajatarkastuksen jälkeen. Pääasiallisena perusteena näille jatkotoimenpiteille on ollut 29.9.2022 valtioneuvoston tekemän periaatepäätöksen (UM/2022/199) jälkeen Schengenin rajasäännöstön 6 artiklan 1 kohdan e alakohta Suomen kansainvälisten suhteiden vaarantaminen, tai saman artiklan 1 kohdan b alakohdan mukainen puuttuva oleskelulupa tai viisumi.

Laittomaan maahantuloon liittyvien tapausten määrässä jatkotoimenpiteineen ei ole tapahtunut muutosta aiempaan. Pääsyn epäämistä tai käännyttämistä koskeva päätös on täytäntöönpantavissa ja toimeenpantu välittömästi rajanylityspaikalla päätöksen jälkeen eikä muutosta tähänkään ole havaittavissa.